

Îndrumar ROMtels 3

Școlile și comunitățile bilingve și plurilingve lucrează împreună: o abordare a cunoștințelor lingvistice din perspectiva demnității

GHID PENTRU PROFESORI

Introducere

Acest ghid se adresează profesorilor care lucrează în colaborare cu părinții și comunitățile plurilingve, în special comunitățile de romi care provin din Europa de Est. Unele comunități plurilingve sunt uneori etichetate într-un mod oarecum disprețuitor ca „vulnerabile” sau „difícil de abordat”. În contrast cu astfel de concepții, documentul de față oferă îndrumări privind modurile în care pot fi dezvoltate medii de predare și de învățare caracterizate de încredere, respect și înțelegere reciprocă, o abordare pe care noi o numim a „competențelor lingvistice din perspectiva demnității”.

Ghidul se bazează pe datele obținute în urma cercetărilor realizate în cadrul proiectului ROMtels (spațiu translingvistic de învățare pe baza investigării tematiche dedicat romilor). Datele sunt utilizate aici pentru a descrie principiile abordării cunoștințelor lingvistice din perspectiva demnității.

Documentul are cinci secțiuni::

1. **Prezentarea proiectului ROMtels**
2. **Cine trăiește și învață în Regatul Unit, Franța, Finlanda și România?**
3. **Cunoștințele lingvistice din perspectiva demnității: baze conceptuale**
4. **Cunoștințele lingvistice din perspectiva demnității: Procesul ROMtels**
5. **Cunoștințele lingvistice din perspectiva demnității: Constatările ROMtels**
6. **Principiile de practică**

Cum se citește acest document

Documentul conține o serie de pictograme care vă vor ajuta să localizați rapid datele.

- Întrebări ale profesorilor despre translingvism ca metodă pedagogică și tot ce implică aceasta
- Material video din proiectul ROMtels
- Alte surse de informații
- Trimitere la site-ul ROMtels
- Surse de date obținute în urma cercetărilor

Există două versiuni ale acestui ghid: o versiune tipărită și o versiune electronică, pe site-ul proiectului. (<https://research.ncl.ac.uk/romtels/resources/guidancehandbooks/>).

Versiunea tipărită va include linkuri către site pentru vizualizarea de materiale video ilustrative. Acestea sunt integrate în versiunea online a acestui ghid, așa că dacă citiți acest document pe calculator, tot ce trebuie să faceți este un simplu clic pe linkurile respective.

 Materialele video pentru acest document sunt de trei tipuri:

- Materiale video cu copii, părinți și profesori lucrând împreună în clase într-o școală din Franța.
- Un material video cu o mamă, într-o școală din Regatul Unit, vorbind despre experiențele sale anterioare legate de viață și de școală în Anglia
- Un material video cu un părinte care susține o prezentare în fața profesorilor și cadrelor universitare de la Newcastle University, Regatul Unit..

STÂNGA
Familii de romi se bucură de spațiul de investigare în Newcastle, Regatul Unit

1 | Prezentarea proiectului de cercetare: ROMtels (spațiu translingvistic de învățare pe baza investigării tematiche dedicat romilor)

Acest proiect s-a desfășurat în 4 țări europene: Regatul Unit, Franța, Finlanda și România. A durat doi ani și jumătate. Obiectivul global al proiectului a fost îmbunătățirea educației copiilor traveller din Europa de Est, în special a copiilor romi, în mai multe clase de școală primară (între 5 și 11 ani) din Europa și într-o școală secundară din Franța (elevi cu vârste de până la 15 ani), pentru a spori implicarea și motivația elevilor, cu scopul final al îmbunătățirii nivelului de studii. Proiectul a fost derulat ca răspuns la datele referitoare la deficiențele persistente în ceea ce privește prezența la școală și rezultatele școlare ale elevilor de etnie romă și traveller în comparație cu mediile naționale din Europa (http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2099-FRA-2012-Roma-at-a-glance_EN.pdf), și, în mod specific din țările partenere. De asemenea, proiectul a fost conceput ca răspuns la scăderea (sau absența) utilizării în sălile de clasă (între 5 și 11 ani) a limbii vorbite în familie, ca instrument pedagogic pentru îmbunătățirea rezultatelor școlare ale elevilor a căror limbă sau ale căror limbi vorbite în familie sunt diferite de limba oficială a școlii la care ei învață.

Proiectul a început în Regatul Unit cu două tehnologii utilizate în tandem (masa digitală și afișaje proiectate, de mari dimensiuni, la 360 de grade) pentru a crea un spațiu captivant de realitate virtuală. Copiii intră în spațiu ca investigatori, în

STÂNGA
Un stop-cadru din filmul lui Edward Moore, proprietarul depozitului din Gateshead, unde se presupune că a început Marele Incendiu din Tyneside

cadrul unei anumite investigații tematiche (a se vedea site-ul pentru 4 exerciții diferite de investigare tematică: <http://research.ncl.ac.uk/romtels/strands/results/>). Personajele care apar în spațiu vorbesc cu copiii în limba engleză și folosind o formă translingvistică a limbii romani și a limbii

DREAPTA
Copii și părinți
lucrând împreună
în Sète, Franța

DREAPTA
Plăcuță
informativă
în formă
translingvistică
într-un muzeu
din Sète

DREAPTA ÎN DEPĂRTARE
Translingvismul
ca metodă de
învățare în Tinca,
România

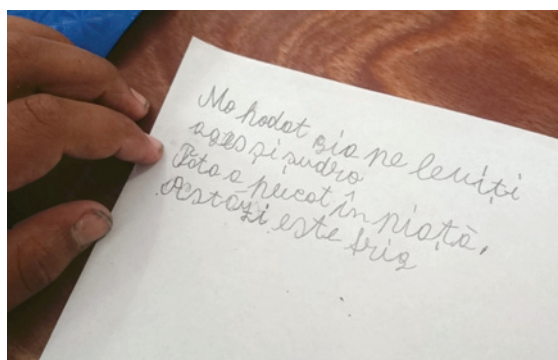
Scrierea în romani
în România

respective din Europa de Est pe care o vorbesc copiii și le propun acestora probleme și puzzle-uri în cadrul exercițiului. Copiii colaborează pentru a soluționa problemele, ceea ce încurajează utilizarea limbii pentru un anumit scop, prin translingvism.

Lecțiile învățate au fost apoi aplicate la partenerii francezi care au realizat un exercițiu de colaborare în domeniul artei într-un muzeu din Sète, Franța. Copiii și părinții au vizitat un muzeu și au analizat 4 tablouri. Sarcina lor ulterioară a fost să prezinte acea analiză sub forma unor inscripții translingvistice pe plăcuțe pentru exponatele din muzeu.

În România, practica utilizării pentru învățare a limbii vorbite în familie, care a apărut în mod firesc ca urmare a circumstanțelor

specifice ale școlii (a se vedea <http://research.ncl.ac.uk/romtels/strands/results/> pentru detalii privind școala din Tinca), a început să fie integrată mai mult în clase. Copiii au fost încurajați să scrie în limba română și dialectul cortorariilor (dialectul lor romani), pornind de la formele standardizate ale limbii romani, care se dezvoltă în prezent în România.

Pentru prezentări mai detaliate ale activităților fiecărui partener, a se vedea see <http://research.ncl.ac.uk/romtels/strands/wg2>

Ce este translingvismul?

Pentru a înțelege proiectul ROMtels și, astfel, ceea ce prezentăm în continuare în documentul de față, este important să definim translingvismul. La nivelul cel mai simplu, acesta este definit ca aplicarea de „practici discursive multiple pe care persoanele bilingve le aplică pentru a înțelege lumile bilingve în care trăiesc.” (Garcia, 2009, p.45).

O cercetare detaliată relevă două prezumții asociate în cadrul acestui concept:

- normele lingvistice bazate pe utilizare ale interacțiunii plurilingve sunt evidențiate, spre deosebire de normele interacțiunii monolingve
- limbile nu mai sunt înțelese ca sisteme distincte, ci mai degrabă ca un continuum lingvistic care este accesat conform nevoii percepute în contextul respectiv.

Pentru o explicație mai detaliată, vă rugăm să consultați Îndrumarele ROMtels 1 și 2 la:
<http://research.ncl.ac.uk/romtels/resources/guidancehandbooks>

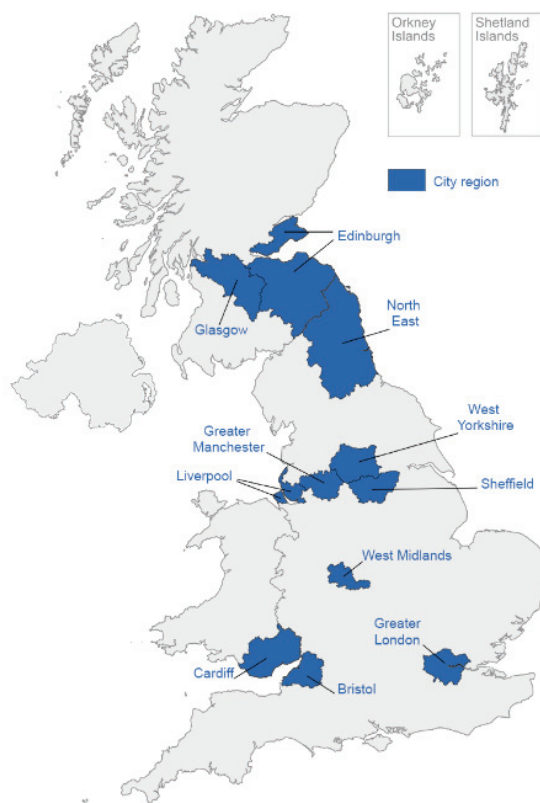
2 | Cine trăiește și învață în Regatul Unit, Franța, Finlanda și România?

Înainte de a continua, este util să privim puțin în perspectivă limbile și comunitățile care alcătuiesc populațiile din școlile noastre. În Regatul Unit și Finlanda par să existe cele mai detaliate statistici cu privire la demografia populației și demografia educației. Fiecare țară este analizată pe rând. Apoi, vom analiza ce înseamnă colectarea de informații statistice la nivelul școlilor.

NOTĂ: fiecare țară utilizează, de asemenea, o terminologie diferită pentru descrierea grupurilor de persoane. În datele pe care le prezentăm mai jos, limbajul este cel utilizat în fiecare context. Acest limbaj nu este întotdeauna cel utilizat de proiectul ROMtels, așa cum se poate vedea în ghiduri.

Statistici naționale

Regatul Unit

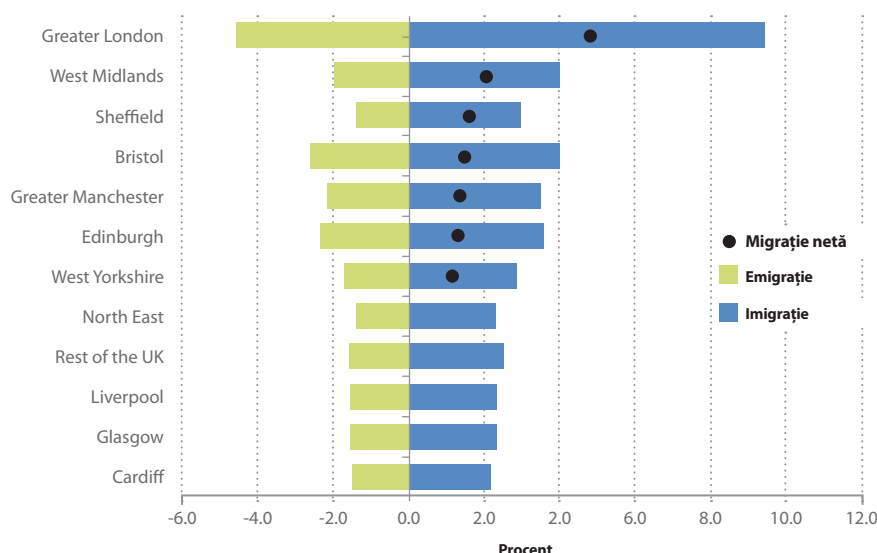
Cele mai populate regiuni urbane din Regatul Unit,
la jumătatea anului 2015

Populația estimată a regiunilor urbane la jumătatea anului 2015

Regiune urbană	Populația la jumătatea anului 2015
Greater London	8,674,000
West Midlands	2,834,000
Greater Manchester	2,756,000
West Yorkshire	2,282,000
North East	1,957,000
Glasgow	1,804,000
Liverpool	1,525,000
Cardiff	1,505,000
Sheffield	1,375,000
Edinburgh	1,350,000
Bristol	1,119,000

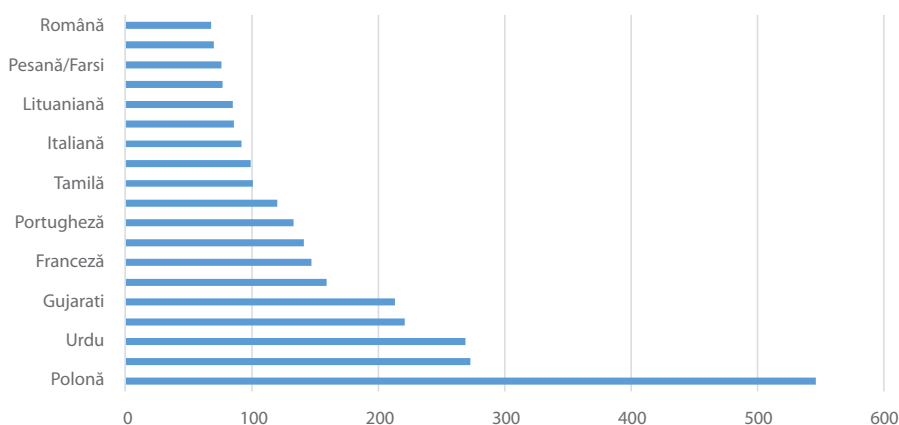
Sursa: Estimările Oficiului Național de Statistică din Regatul Unit privind populația (incluzând estimările NRS și NISRA)

Această hartă arată că regiunea Nord-Est, unde se află orașul Newcastle, este una dintre cele mai populate regiuni din Regatul Unit.

Aici, putem vedea că, deși imigrația a fost mai mare decât emigrația în Nord-Est, cifra nu este atât de semnificativă în termeni de migrație netă ca cea a altor zone ale țării, în special Londra.

Alte limbi decât engleza vorbite în Anglia și Țara Galilor, Recensământul din 2011

La Recensământul din 2011, cea mai folosită limbă, în afară de limba engleză, a fost limba polonă.

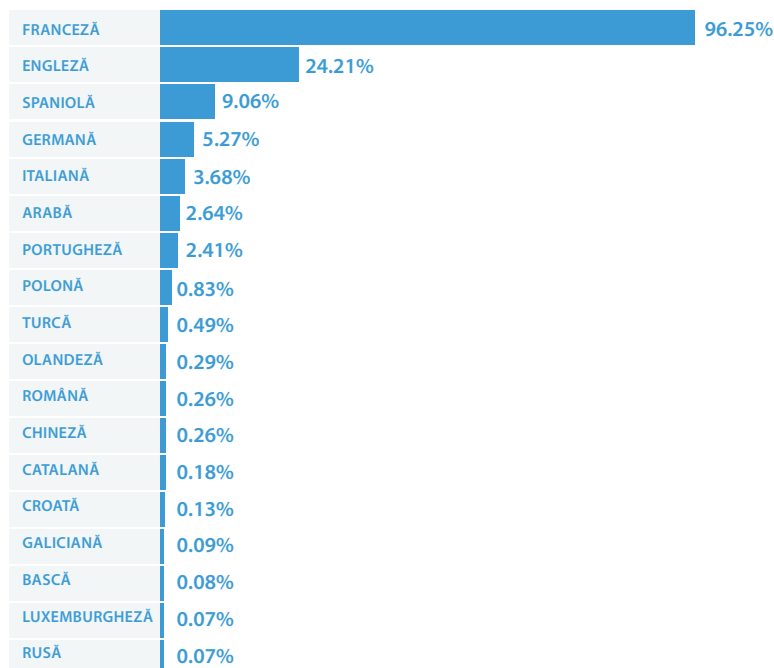
Toate statisticile sunt preluate de la: <https://www.gov.uk/government/statistics>

În Regatul Unit, NALDIC (<https://naldic.org.uk/>) estimează că există peste 360 de limbi vorbite de elevi în școli și că această cifră nu include, probabil, dialectele.

Franța

În Franța, este interzisă desfășurarea de sondaje pe teme etnice sau lingvistice, însă Delegația franceză pentru limba franceză și alte limbi din Franța (DGLFLF) a raportat existența a 75 de limbi în 1999 (CERQUILIGNI 1999), prin urmare în prezent în Franța sunt vorbite probabil peste 100 de limbi.

Limbile vorbite în Franța de adulți ca limbă maternă sau limbă învățată, 2012

De la: <http://languageknowledge.eu/countries/france>

România

Populația României este în scădere din anul 1990 (<http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=RO>).

Prin urmare, în școlile din România sunt copii care vorbesc alte limbi decât limba de școlarizare, însă acest document se va concentra asupra copiilor romi din România.

Statisticile furnizate de Recensământul din 2011 arată că romii reprezintă a doua minoritate ca mărime în România.

Etnie	Număr	%
Români	16,792,868	88.9
Maghiari	1,227,623	6.5
Romi	621,573	3.3
Ucraineni	50,920	0.3
Germani	36,042	0.2
Turci	27,698	0.1
Ruși lipoveni	23,487	0.1
Tătari	20,282	0.1
Sârbi	18,076	0.1
Slovaci	13,654	0.1
Bulgari	7,336	0.0
Croați	5,408	0.0
Greci	3,668	0.0
Evrei	3,271	0.0
Italiani	3,203	0.0
Polonezi	2,543	0.0
Cehi	2,477	0.0
Chinezi	2,017	0.0
Ceangăi	1,536	0.0
Armeni	1,361	0.0
Macedoneni	1,264	0.0
Alte etnii	18,524	0.1
Date nedisponibile	1,236,810	6.1
Total	20,121,641	100.0

Finlanda

Străini în Finlanda

Țara de cetățenie	2014	%	Modificare anuală, %	2015	%	Modificare anuală, %
Estonia	48 354	22,0	8,0	50 367	21,9	4,2
Rusia	30 619	13,9	-0,4	30 813	13,4	0,6
Suedia	8 288	3,8	-1,1	8 174	3,6	-1,4
China	7 559	3,4	6,2	8 042	3,5	6,4
Somalia	7 381	3,4	-1,1	7 261	3,2	-1,6
Thailanda	6 864	3,1	5,9	7 229	3,1	5,3
Irak	6 795	3,1	7,0	7 073	3,1	4,1
India	4 728	2,2	8,1	4 992	2,2	5,6
Turcia	4 508	2,1	2,5	4 595	2,0	1,9
Vietnam	3 993	1,8	11,1	4 552	2,0	14,0
Regatul Unit	4 280	1,9	5,7	4 427	1,9	3,4
Germania	4 044	1,8	1,8	4 112	1,8	1,7
Polonia	3 684	1,7	11,0	3 959	1,7	7,5
Afganistan	3 527	1,6	10,1	3 741	1,6	6,1
Fosta uniune statală Serbia și Muntenegru	3 360	1,5	6,5	3 535	1,5	5,2
Altele	71 691	32,6	8,4	76 893	33,5	7,3
Total	219 675	100	5,9	229 765	100	4,6

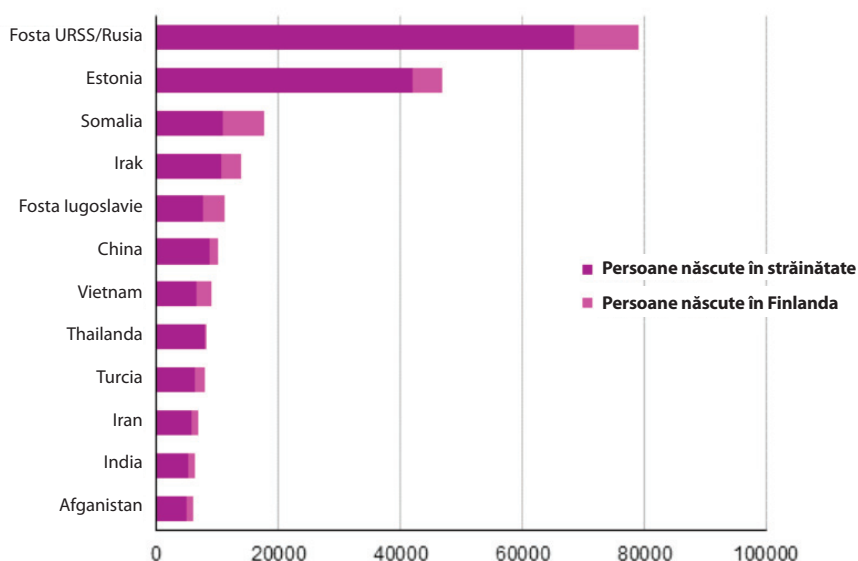
Statistici Finlanda: http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_en.html

Populația în funcție de limbă

	2012	2013	2014	2015
Finlandeză	4 866 848	4 869 362	4 868 751	4 865 628
Suedează	290 977	290 910	290 747	290 161
Sami	1 900	1 930	1 949	1 957
Alte limbi:				
Rusă	62 554	66 379	69 614	72 436
Estonă	38 364	42 936	46 195	48 087
Somaleză	14 769	15 789	16 721	17 871
Engleză	14 666	15 570	16 732	17 784
Arabă	12 042	13 170	14 825	16 713
Kurdă	9 280	10 075	10 731	11 271
Chineză	8 820	9 496	10 110	10 722
Albaneză	7 760	8 214	8 754	9 233
Persană	6 422	7 281	8 103	8 745
Thailandeză	6 926	7 513	8 038	8 582
Vietnameză	6 549	6 991	7 532	8 273
Turcă	6 097	6 441	6 766	7 082
Spaniolă	5 470	6 022	6 583	7 025
Germană	5 792	5 902	6 059	6 168
Altele	61 438	67 289	73 543	79 570
Total	5 426 674	5 451 270	5 471 753	5 487 308

Statistici Finlanda: http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_en.html#populationbylanguage

Cele mai mari grupuri cu origine străină în populația finlandeză la 31 decembrie 2015

De la: http://www.stat.fi/til/vaerak/2015/01/vaerak_2015_01_2016-09-23_tie_001_en.html

Proporția copiilor de vârstă preșcolară (între 0 și 6 ani) cu origine străină era de 7,9% la sfârșitul anului 2015. Unul din cinci copii de vârstă preșcolară este de origine străină în zona Helsinki. Dintre toate persoanele de origine străină, mai mult de jumătate trăiesc în Uusimaa. Dintre migranții de a doua generație cu origine străină, 61% trăiesc în Uusimaa.

Analiza pe orașe arată că proporția persoanelor cu origine străină în orașele din Finlanda continentală este cea mai mare în Vantaa, 15,8%, și Espoo și Helsinki, 14,3%.

Ambele de la: http://www.stat.fi/til/vaerak/2015/01/vaerak_2015_01_2016-09-23_tie_001_en.html

În conformitate cu datele statistice privind educația în Finlanda, în 2012 erau 1,2 milioane de elevi și studenți în Finlanda. Dintre aceștia, 542.100 studiau programa școlară de stat. În privința educației ulterioare nivelului de bază, cel mai mare număr de studenți s-a înregistrat în școlile profesionale. Aceștia erau în majoritate studenți vorbitori de alte limbi, a căror limbă maternă nu era finlandeza, suedeza sau sami, în sudul Finlandei. Cel mai frecvent, limba maternă a studenților vorbitori de alte limbi era rusa sau estona. Naționalitatea studenților străini era în majoritate rusă, estonă sau chineză.

De la: http://www.stat.fi/til/opiskt/2012/opiskt_2012_2014-01-29_tie_001_en.html

Un studiu din 2013 privind limbile vorbite în Finlanda, altele decât finlandeza, a estimat 150 de alte limbi vorbite (<http://www.kotus.fi/kielitieto/kielet>)

NOTĂ: În afară de România, elevii romi nu sunt menționați în mod specific în statisticile referitoare la populație din Regatul Unit, Franța și Finlanda.

Statistici la nivelul școlilor

Majoritatea școlilor obțin statistici referitoare la limbile vorbite de elevi atunci când aceștia se înscriu la școală, iar părinții completează un formular. În Regatul Unit, aceste informații includ de multe ori și detalii privind etnia elevilor. Din multe motive, acest proces poate să nu surprindă realitatea vieților plurilingve ale elevilor, de exemplu ? :

- Înțelegerea părinților în ceea ce privește scopul acestor formulare și al informațiilor colectate. Aceștia pot uneori să creadă că unele limbi sunt mai puțin apreciate de școli sau că școlile preferă elevi ai căror părinți vorbesc acasă limba utilizată în școală, sau pot crede că, la momentul înscrierii, copiii vor fi judecați ca fiind mai puțin capabil dacă recunosc că vorbesc alte limbi. Este posibil ca astfel de aprecieri să fie justificate, pe baza experiențelor negative anterioare legate de formele instituționalizate de educație precum școala, fie în alte țări, fie în țara de reședință actuală.
- Părinții din comunități care s-au confruntat sau continuă să se confrunte cu discriminare socială și politică pot crede că informațiile colectate vor avea ca rezultat discriminarea copiilor lor.
- Părinții pot crede că la școală copiii ar trebuie să utilizeze doar limba de școlarizare.
- Părinții pot avea dificultăți în completarea formularului dacă nu beneficiază de traducere.
- Este posibil ca formularele să nu reflecte integral practicile de producție lingvistică și, prin urmare, părinții înregistrează astfel de aspecte în mod inexact ca „altele”.
- Unele limbi nu au un nume care să permită înregistrarea lor în mod util într-un formular scris.

Chiar formularele, din punctul de vedere al informațiilor colectate, pot cauza exacerbarea temerilor părinților în legătură cu această colectare de date. De exemplu, în Anglia, din septembrie 2017 (i a se vedea Schools Week (Săptămâna școlilor), martie 2017), toate școlile trebuie să colecteze informații privind țara în care s-a născut copilul, naționalitatea acestuia și cunoașterea limbii engleze pe baza a cinci noi niveluri. Această politică poate deturna colectarea de către școli a unor informații mai complexe despre experiențele reale ale elevilor în afara școlii, către un puternic

accent pus pe „cunoașterea limbii” ceea ce la rândul său influențează percepțiile părinților cu privire la orice informații comunicate școlilor.

Proiectul ROMtels are la bază „Cele 10 principii de bază comune privind incluziunea romilor”, ghid publicat de Comisia Europeană (http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2011_10_Common_Basic_Principles_Roma_Inclusion.pdf), care reprezintă un element major al orientărilor etice conținute în acordul de parteneriat. La principiul 1, o recomandare cuprinzătoare, care insistă ca proiectele să nu se bazeze pe preconcepții, ghidul specifică: „trebuie să se acorde atenție studiilor și altor surse de informații factuale, vizitele trebuie să fie efectuate *in situ* și, în mod ideal, romii trebuie să fie implicați în conceperea, implementarea sau evaluarea politicilor și proiectelor”. Prin urmare, este important să nu se facă presupuneri pe baza cunoștințelor anterioare sau a stereotipurilor; școlile trebuie să se asigure că informațiile referitoare la producția lingvistică sunt colectate de la cei care sunt înscriși la școală la momentul respectiv, iar aceștia să fie pe deplin implicați în acest proces.

Prin urmare, este important să existe o gândire critică privind atât modul, cât și momentul în care sunt colectate aceste informații. ? :

- Gândiți-vă la când sunt colectate aceste informații, precum și la cum sunt colectate. Poate fi mai bine ca această colectare să aibă loc după ce școlile dezvoltă o relație bazată pe încredere reciprocă cu părinții și comunitățile. În cadrul ROMtels, am constatat că părinții romi cu copii mai mici și-au recunoscut moștenirea culturală și lingvistică în formularele de înscriere a elevilor după începerea proiectului, dar nu au făcut același lucru pentru copiii lor mai mari care erau deja înscriși.
- Gândiți-vă dacă un formular scris este cea mai bună metodă pentru a surprinde aspectele complexe legate de producția lingvistică și, atunci când se utilizează formularul scris, cum ar putea fi acesta îmbunătățit.

În cadrul ROMtels, am dezvoltat o fișă pentru elevi (Mehmedbegovic, 2011) care ar urma să fie completată acasă de către părinți împreună cu copiii și care ar putea fi utilizată de școli pentru a obține informații nu doar privind practicile acestora legate de translingvism, ci și sentimentele elevilor și/sau părinților în legătură cu aceste practici. Bineînțeles, nimic nu înlocuiește conversația, însă fișa poate

 Acasă	 În clasă
 La locul de joacă	 În vizită la alte persoane

Numele meu

fi utilizată în sprijinul conversațiilor, cu ajutorul unui traducător.

Copiii trebuie să completeze fiecare bulă cu o limbă și o persoană/persoanele cu care utilizează limba respectivă. Apoi, adaugă un abțibild (sau un emoji dacă se utilizează un mijloc electronic) pentru a indica modul în care fiecare situație îi face să se simtă. Contextul sălii de clasă poate reflecta ceea ce ei ar dori să se întâmple sau ceea ce se întâmplă în mod curent.

Versiunea electronică poate fi găsită la: <http://research.ncl.ac.uk/romtels/strands/wg5/wg5resources/> (WG 5.3) . Scenariul poate fi adaptat cu ușurință schimbând contextele și adăugând casete/simboluri pentru vorbire și citire/scriere.

Mai jos vă prezentăm câteva exemple din cercetarea ROMtels într-o sală de clasă din anul 2 în Newcastle.

Primul este mai ilustrativ

pentru răspunsurile în care copiii arată că nu le place să vorbească doar în limba engleză în clasă. Totuși, sunt unii copii care, așa cum se poate vedea în exemplul al doilea, spun că le place mai mult să vorbească limba engleză; în acest caz, în toate contextele.

 At home	 In class
 In the playground	 Visiting others

My name
Iman

 At home	 In class
 In the playground	 Visiting others

My name
Azka Chodry

Statisticile naționale, regionale și la nivel de școală reprezintă un aspect, însă a auzi direct despre experiențele oamenilor în legătură cu sosirea într-o țară fără a vorbi limba înseamnă cu totul altceva. Într-o zi, în 2016, o mamă din cadrul unui grup de părinții romi originari dintr-un mic oraș din Republica Slovacă, a stat de vorbă cu noi și ne-a spus povestea ei. Ne-a permisă să o înregistrăm cu camera video. Știam că excela în translingvism și traducere, prin urmare a fost foarte interesant să o ascultăm cum povestește despre ce a însemnat

pentru ea, ca romă, școala înainte de a ajunge la Newcastle.

Puteți găsi povestea Martei aici: [http://research.ncl.ac.uk/romtels/strands/wg1/wg1resources/\(WG1.13,autobiography\).](http://research.ncl.ac.uk/romtels/strands/wg1/wg1resources/(WG1.13,autobiography).)

În cele ce urmează, vom așeza abordarea cunoștințelor lingvistice din perspectiva demnității într-un cadru teoretic, înainte de a vă prezenta activitățile practice pe care le-am desfășurat în cadrul proiectului ROMtels și în care Marta a avut un rol important.

3 | Cunoștințele lingvistice din perspectiva demnității: baze conceptuale

Scopul acestei secțiuni este stabilirea bazelor conceptuale ale abordării cunoștințelor lingvistice din perspectiva demnității. Demnitatea în acest context cuprinde dreptatea socială pentru oameni și pentru limbile lor. Unele limbi și dialectele lor pot avea nume și forme scrise bine stabilite, în timp ce altele nu, însă în abordarea noastră recunoaștem că *toate* sunt importante în viețile elevilor și familiilor lor.

Demnitatea înseamnă aici o abordare bine gândită a predării care dezvoltă o relație simbiotică între profesori și familie. Pornim de la două premise. În primul rând, recunoaștem că părinții și familiile sunt experții în ceea ce privește utilizarea limbilor de către copii lor. Aceștia știu ce limbi și forme ale limbilor folosesc copiii, cu cine și de ce. În al doilea rând, profesorii sunt experții în materie de cunoștințe pedagogice și legate de programa școlară care sunt necesare în dezvoltarea de resurse bazate pe exerciții de investigare tematică prin care unt valorificate motivațiile și descoperirile

elevilor și care abordează cerințele programei locale și naționale. Resursele bazate pe investigarea tematică în care sunt integrate limbile vorbite în familie de către copii se sprijină pe colaborarea dintre părinți și profesori – un singur set de cunoștințe și înțelegeri nu este suficient fără celălalt. Ambii actori sunt necesari în egală măsură, iar aceste roluri egale au un impact emancipator asupra elevilor și profesorilor în școli, asupra relației părinților cu școlile și asupra comunității școlare în general.

În dezvoltarea bazelor noastre conceptuale, facem apel în primul rând la teoriile socioculturale ale învățării. Lucrarea de avangardă a lui Dell Hymes privind perspectivele socioculturale este importantă pentru înțelegerea modurilor în care

translingvismul este utilizat în contextele sociale de fiecare zi. Preocuparea multidisciplinară a lui Hymes în ceea ce privește utilizarea limbii în societate, în special conexiunile dintre discurs și relațiile sociale, este esențială pentru proiectul ROM-tels. Limbile vorbite de romi nu sunt aproape niciodată auzite în contexte școlare, prin urmare sistemul de învățământ joacă rolul său în reducerea la tăcere a copiilor romi. Lucrarea lui Tove Skutnabb-Kangas privind principiile și practicile care decurg din legislația privind drepturile omului reia apelul de includere a tuturor limbilor vorbite de copii în contextele educaționale, reamintindu-ne că privarea de drepturile omului, precum drepturile lingvistice, duce la conflicte.

Noi privim toate limbile ca bogate și semnificative și, pe urmele lucrării lui Edward Said despre postcolonialism, respingem opinia că doar limbile „Occidentale” și/sau limbile de școlarizare sunt „civilizate”, iar altele sunt „primitive și înapoiate”. Conceptul de „fonduri de cunoștințe” (funds of knowledge), dezvoltat inițial de Moll (1992) și colegii săi în Arizona, Statele Unite ale Americii, se referă la faptul că în familii și comunități există o potențială resursă pentru schimbarea sistemului de educație. Fondurile de cunoștințe reprezintă o modalitate de a accepta că procesul de învățare al elevilor are loc prin experiențe trăite și în diferite limbi, precum și în diferite rețele sociale care au toate o istorie îndelungată cuprinzând dimensiuni ale puterii, marginalizării și discriminării. Fondurile de cunoștințe facilitează un punct de vedere potrivit căruia procesul de învățare al copiilor și experiențele lor de viață sunt interrelaționate și ar trebui să fie considerate „bogate”, „profunde” și „plurivalente”. Această viziune îi ajută pe profesori să accepte, să valideze și să aprecieze învățarea acasă, în limbile vorbite în familie și în comunități. Atunci când profesorii abordează procesul de învățare al copiilor din perspectiva limbii engleze

Zaneta și Marta își prezintă propriul rol în cadrul ROMtels la evenimentul dedicat multiplicatorilor ROMtels la Europa House, Londra 2017

și prin practicile anticipate „exclusiv în limba engleză”, mai degrabă decât din perspectiva fondurilor de cunoștințe, viziunea acestora despre copii este „superficială” și „monovalentă”.

Dezvoltând practicile pedagogice prin valorificarea fondurilor de cunoștințe ale elevilor și ale familiilor lor, acceptăm că acestea au fost dezvoltate prin experiențe de viață și în cadrul unor rețele sociale care sunt flexibile, adaptive și active și de multe ori implică numeroase persoane din afara locuinței. De asemenea, pe baza extinderii fondurilor de cunoștințe a lui Yosso (2005), în care identifică șase forme de capital, proiectul ROMtels înțelege activitatea noastră ca venind în sprijinul următoarelor forme de capital ale comunităților:

- Capitalul aspirațional, ca abilitate de a menține speranțele și aspirațiile pentru viitor, chiar și în fața barierelor reale și percepute
- Capitalul lingvistic, ca abilități intelectuale și sociale dobândite prin experiențele de comunicare în care este utilizat translingvismul
- Capitalul familial, ca dezvoltare a repertoriilor de translingvism care cuprind un „sentiment al istoriei, memoriei și intuiției culturale a comunităților”
- Capitalul social, sub forma rețelelor formate din oameni și resursele comunității pentru a oferi „sprijin atât instrumental, cât și emoțional pentru orientarea în instituțiile societății”
- Capitalul orientativ, în moduri de orientare în instituțiile sociale, precum școlile
- Capitalul de rezistență, în mecanisme de contestare a inegalităților lingvistice și educaționale.

4 | Cunoștințele lingvistice din perspectiva demnității: Procesul ROMtels

În această secțiune, prezentăm procesul pe care l-am desfășurat în activitatea noastră cu familiile de romi, prezentare care poate fi utilă și ca ghid pentru activitatea desfășurată cu comunități lingvistice, utilizând mijloace digitale, dacă este necesar în context și în comunitatea respectivă.

Etapă 1: Activitatea în comunitate

ROMtels și-a propus să afle ce limbi erau vorbite de elevii romi în fiecare context, începând cu orașul Newcastle. Am început prin a colabora cu organizații caritabile și alte ONG-uri axate pe susținerea comunităților din zonă, pentru a identifica sau lucra împreună cu persoane din cadrul comunităților care puteau traduce în limba engleză. Odată ce am identificat traducători în care comunitățile aveau încredere și am stabilit relații de încredere cu aceștia, am început să lucrăm cu comunitățile, deplasându-ne în locurile în care era oferită asistență. Această etapă a durat aproximativ 6 luni. Următoarele etape descriu ce am făcut și continuăm să facem ca proces în desfășurare.

Etapă 2: activitatea în școală

Următoarea etapă a implicat mai mulți pași; în primul rând, lucrul împreună pentru identificarea dialectelor de limba romani din Slovacia, efectuarea de traduceri și înregistrări, apoi deschiderea camerei pentru investigații tematice pentru comunitatea școlară de romi în ansamblu, repetarea procesului cu părinții romi din Cehia și România și, în cele din urmă, traducerea activității copiilor

în limba engleză. Proiectul de cercetare nu s-ar fi desfășurat fără colaborarea cu părinții romi din Regatul Unit, Franța și Finlanda.

Identificarea și numirea practicilor de producție lingvistică

Am început apoi să lucrăm cu părinții la școala din Newcastle. După aceea, traducătorul de slovacă/cehă (Zaneta) a fost angajat de școală ca traducător/lucrător comunitar. Până la momentul primei noastre întâlniri cu părinții, se constituise deja un grup stabil de mame din rândul părinților romi din Cehia/Slovacia ai copiilor de la școală. Zece mame și un tată au participat la prima noastră întâlnire la școală. Beneficiind de traducerea excelentă efectuată de Zaneta, am explicat premisele proiectului. Am avut două principii directe pe care le-am împărtășit părinților și pe care aceștia le-au acceptat imediat:

- Trebuie să ne ajutați pentru ca noi să îi ajutăm pe copiii dumneavoastră.
- Nimeni nu cunoaște mai bine decât dumneavoastră producția lingvistică a copilului dumneavoastră, prin urmare ave nevoie să ne împărtășiți aceste cunoștințe.

Aceste principii presupun existența unui capital aspirațional ca un dat în cazul *tuturor* părinților, recunoscând în același timp nevoia de a dezvolta capitalul orientativ în ceea ce privește instituția școlară. Se bazează pe capitalul lingvistic, social

și familial ca fonduri de cunoștințe sau surse de expertiză pornind de la care este construit capitalul orientativ împreună cu capitalul tuturor celor implicați în contestarea inegalităților curente din educație.

Părinții au fost interesați atât de tehnologie, cât și de conținut, în special în legătură cu Marele Incendiu de la Tyneside. Conversația s-a îndreptat apoi către limbile vorbite de ei și limbile vorbite în familie. Sfera translingvismului în familie a devenit imediat clară (a se vedea secțiunea 4 de mai jos), însă în privința specificării limbii romani vorbite, conversația a fost oarecum după cum urmează:

Cercetător (C): Ce limbi vorbiți?

Părinți: Ce vreți să spuneți?

C: Cum se numește limba dumneavoastră?

Părinți: Ce vreți să spuneți?

C: Vorbiți limba slovacă?

Părinți: Da

C: Vorbiți limba romani?

Părinți: Da

C: Ah, excelent. Ce dialect de romani?

Părinți: Ce vreți să spuneți?

Părinții prezenți la prima întâlnire susțineau cu convingere că vorbeau aceeași limbă și că aceasta se numea romani, romă sau țigănească. Apoi, am prezentat o listă de substantive comune și le-am cerut familiilor să ne spună ce cuvânt ar folosi. Imediat, diferențele au devenit evidente, familiile fiind foarte uimite de acest lucru. Nivelul de interes în acest simplu exercițiu lingvistic a avut un important rol de catalizator pentru implicarea susținută și la scară largă a comunității în proiect.

În următoarele serii de întâlniri, am început să identificăm limbile utilizând o bază de date creată de cadrele universitare de la Manchester University, sub conducerea Profesorului Universitar Yaron Matras, numită baza de date a dialectelor limbii romani (<http://romani.humanities.manchester.ac.uk/rms>). Această bază de date vă permite să identificați dialecte specifice ale limbii romani pe baza locației (țara și regiunea) și/sau înregistrări audio și unele transliterații (traduceri scrise cu alfabetul englez, astfel încât vorbitorii de limbă engleză dar nu și de romani să poată încerca să citească). Iată unele sugestii privind modul în care poate fi utilizată această bază de date cu familiile rome.

Înainte de a-i întâlni pe părinți:

1. identificați în prealabil câteva cuvinte-cheie în baza de date și alcătuiți o fișă simplă cu numărul cuvântului/sintagmei

în baza de date pentru a le putea accesa cu ușurință mai târziu. Dacă nu procedați astfel, este posibil să rețineți cuvinte pe care să nu le puteți identifica apoi ca aparținând unui anumit dialect.

Cu ajutorul unui traducător (a se vedea etapa 1 de mai sus):

2. aflați țara de origine a părinților.
3. aflați regiunea, astfel cum este inclusă în baza de date dezvoltată de Manchester University (<http://romani.humanities.manchester.ac.uk/rms/>). Dacă nu este posibil, treceți la următorul pas.
4. încercați unele dintre cuvintele din baza de date din dreptul țării (și regiunii) respective, aplicând filtre pentru a ajunge la dialectul respectiv și apoi deschizând fișierul audio. Probabil va trebui să redați fișierul audio de mai multe ori.
5. Dacă nu obțineți niciun rezultat, găsiți o țară apropiată și începeți din nou.

Dacă doriți să vedeți cum se desfășoară în practică acest proces și reacția părinților, puteți vedea cum folosesc baza de date părinții din Franța la <http://research.ncl.ac.uk/romtels/resources/video/> (Translanguaging for learning, FP1-4) .

Părinții au fost în mod constant fascinați de faptul că cineva este interesat de limbile pe care ei le vorbesc, cu atât mai mult de faptul că oameni din mediul universitar se străduiesc să găsească un nume pentru aceste limbi! Nu avem nicio îndoială că acest proces de identificare a limbilor, împreună cu principiile prezentate mai sus, și activitatea desfășurată de Zaneta pentru facilitarea procesului au contribuit la implicarea în mai mare măsură a părinților în proiect în următoarea fază, când i-am rugat să traducă replicile personajelor pentru exercițiile ROMtels de investigare tematică pentru învățare. Una dintre mame, Marta, și un tată, Laco, s-au oferit să facă traduceri și înregistrările.

Traducere în colaborare: sau translimbaj?

Primele noastre sesiuni de traducere la școală au început cu vizionarea de desene animate în limba engleză pentru fiecare personaj din exercițiul de investigare tematică. Apoi, Zaneta a tradus replicile fiecărui personaj din limba engleză în cehă (foarte apropiată de slovacă). După aceea, Zaneta a lucrat cu părinții pentru traducerea din cehă într-o formă translingvistică de romani din Slovacia de Est și slovacă. Am oferit părinților o singură instrucțiune simplă:

spuneți exact așa cum ați spune acasă, astfel încât copiii dumneavoastră să înțeleagă, utilizând orice limbi doriți, în orice combinație.

Apoi am rafinat procesul, pentru a-l face mai eficient: Zaneta a tradus scenariile din engleză în cehă în prealabil, înainte de fiecare sesiune. Aceasta a însemnat că Laco și Marta s-au putut concentra pe traducerea din cehă în slovacă și limba romani vorbită în Slovacia de Est. A însemnat, de asemenea, că atunci când părinții lucrau la scenarii separate, Zaneta deja citise ambele scenarii integrale și așa putea trece mai repede de la unul la altul (fără a merge din propoziție în propoziție).

Părinții au înregistrat apoi fiecare propoziție sau grup de propoziții în fișiere .MP3 utilizând un reportofon. De asemenea, părinții și-au verificat reciproc traducerile pentru a observa erorile și a conveni asupra modificărilor. Unele dintre aceste modificări le-au făcut asupra textului scris în care au făcut apel la translingvism iar altele atunci când au citit cu voce tare fiecare propoziție ca practică înainte de înregistrare.

Părinții nu au tradus pur și simplu în limba romani din Slovacia de est. Ei au luat fiecare unitate semantică și au decis cum ar putea să o exprime într-o combinație de romani și slovacă pentru a o face cât mai accesibilă copiilor lor, bazându-se pe slovacă, de exemplu, în cazul în care copiii ar fi

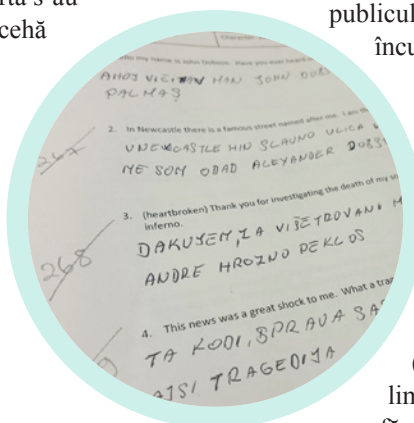
putut să recunoască mai bine cuvinte utilizate mai puțin frecvent (sau inexistente) în limba romani din Slovacia de Est.

Numim acest proces „translanguaging” (translimbaj) pentru a surprinde ambele elemente: traducere și translingvism.

Prezentarea activității noastre comunității de părinți romi în ansamblu

Școala a organizat un eveniment de deschidere pentru toți părinții romi care a coincis cu o zi festivă pentru comunitatea romă pentru a sărbători ziua romilor și deschiderea camerei pentru exercițiile de investigare tematică (beneficiind de ajutorul formației de muzică a elevilor de gimnaziu din localitate, din care fac parte și mai mulți elevi romi). Peste 45 de familii au participat la eveniment. Marta și Laco au vorbit în fața publicului despre experiențele lor și i-au încurajat și pe alții să se implice.

După acest eveniment am organizat o altă întâlnire pentru părinții romi originari din România, iar o mamă s-a oferit să ne prezinte membri ai familiei ei extinse care puteau face traduceri. Cumnata acesteia a tradus în engleză în timp ce părinții ei (bunicii unui copil) au tradus în limba ursarilor, dialectul identificat, și au făcut înregistrări. Acestora le-a plăcut foarte mult experiența și au întrebat imediat dacă puteau ajuta și cu altceva. În cuvintele bunicii: „Sunt prea tânără să nu fac nimic!”

LEFT
Aducând laolaltă mințile celor în vârstă și ale celor tineri cu tehnologia în scopul translimbajului

Deschiderea ROMtels – Spațiul translingvistic de învățare pe baza investigării tematice dedicat romilor

Prezentarea ROMtels unui public academic mai larg

În sfârșit, i-am încurajat pe toți părinții (și bunicii) care au lucrat cu noi să ne ajute să ne prezentăm constatările atât publicului format din practicieni, cât și celui format din cadre universitare. Marta și Zaneta și-au prezentat activitatea desfășurată împreună cu noi în fața profesorilor, directorilor de școală și furnizorilor de servicii de specialitate locali la de la Newcastle University (vizionați un material video cu acest eveniment la: [http://research.ncl.ac.uk/romtels/strands/wg1/wg1resources/\(Wg1.13 conference video\)](http://research.ncl.ac.uk/romtels/strands/wg1/wg1resources/(Wg1.13%20conference%20video))). Apoi, din nou, la Londra, la evenimentul de diseminare a ROMtels în fața reprezentanților mediului academic și a decidenților politici.

Zaneta și Marta își prezintă propriul rol în cadrul ROMtels la evenimentul dedicat multiplicatorilor ROMtels la Europa House, Londra 2017

5 | Cunoștințele lingvistice din perspectiva demnității: Constatările ROMtels

Activitatea noastră desfășurată cu familiile a indicat numeroase fațete ale etniei rome, unele dintre acestea putând fi observate și în comunitățile rome din alte zone:

- Limba romani are numeroase dialecte. (Consultați o prezentare powerpoint privind dezvoltarea istorică a populației rome de la originile acesteia din India la: [http://research.ncl.ac.uk/romtels/resources/conferences/\(CN6\)](http://research.ncl.ac.uk/romtels/resources/conferences/(CN6))).
- Limba romani tinde să fie rezervată comunicării doar cu membrii familiei sau ai comunității apropiate, în cadrul locuinței. În alte situații, aceștia vorbesc în limba lor europeană comună.
- Romii tind să nu atribuie un nume limbii/dialectului lor, făcând referire în schimb la limba romă, limba romani, limba țigănească sau alte cuvinte care înseamnă rome sau tradiție romă.
- În prezent, nu există o versiune standardizată a limbii romani utilizată pentru scriere în toate țările și continentele. Părinții și copiii rome care s-au oferit să scrie în dialectul lor, au făcut acest lucru utilizând ortografia limbii lor europene. Prin urmare, dacă proveneau din Republica Slovacă, limba romani scrisă de ei împrumuta caracteristicile limbii slovace, iar dacă proveneau din România, pe cele ale limbii

române.

- Copiii au avut o varietate de experiențe în privința limbii romani în casele lor, prin urmare practicile lor lingvistice erau deosebit de variate. De exemplu, părinți rome din Slovacia, locuind în prezent la Newcastle, Regatul Unit, ne-au spus că experiențele copiilor lor erau:
 - limba romani „fluentă”, nu foarte multă limbă slovacă în familie
 - în cea mai mare parte limba slovacă, unele cuvinte în limba romani din familie (limba slovacă și limba romani într-o formă translingvistică)
 - în cea mai mare parte limba slovacă, puține cuvinte în limba romani învățate de la alți copii (nu de la părinți)
 - limba slovacă fluentă; înțelegerea într-o oarecare măsură a limbii romani, dar fără ca aceasta să fie vorbită în familie
 - amestec de slovacă și romani în familie
 - amestec de cehă, slovacă și romani în familie.

Acest proces a fost repetat în Franța, Finlanda și România și am identificat următoarele dialecte în comunitățile cu care am lucrat:

	Republica Slovacă	Republica Cehă	România
Newcastle	1. Limba romani din Slovacia de Est	Pot înțelege limba romani din Slovacia de Est	Dialectul ursarilor
	2. Dialectul vlah din Cehia		
Sete, lângă Montpellier, Franța			Dialectul ursarilor; puțin dialectul căldărarilor
Tinca, România			Dialectul cortorariilor
Regiunea Helsinki, Finlanda			Dialectul ursarilor

Procesul efectuat așa cum se descrie în această secțiune, inclusiv principiile directe, împreună cu bazele teoretice și cele șase forme de capital introduse de Yosso reprezintă ceea ce noi am numit abordarea cunoștințelor lingvistice din perspectiva demnității. Acest proces nu este simpla invitare a părinților în sala de clasă pentru a-i auzi pe copii citind sau pentru a-i ajuta cu proiectele de lucru manual. Deși acestea sunt activități valoroase, abordarea cunoștințelor lingvistice din perspectiva demnității le solicită părinților să se implice în crearea unor resurse pedagogice de prestigiu apelând la fondurile lor de cunoștințe în materie de translingvism. Le solicită profesorilor să înțeleagă acest capital și să colaboreze cu părinții în combinarea acestuia cu capitalul lor pedagogic pentru a genera relații semnificative, de lungă durată, reciproce și de încredere în elaborarea de resurse școlare care să susțină procesul de învățare al tuturor copiilor.

Rezultatele concrete ale acestui proces, care includ îmbunătățirea prezenței la școală și rezultatele școlare, împreună cu schimbarea atitudinilor și practicilor profesorilor sunt discutate pe larg în raportul asupra proiectului disponibil pe site-ul proiectului, la: [http://research.ncl.ac.uk/romtels/strands/results/resultsresources/\(WG6.2\)](http://research.ncl.ac.uk/romtels/strands/results/resultsresources/(WG6.2)), și în prezentarea powerpoint pentru evenimentul de diseminare, de asemenea, pe site-ul proiectului la: [http://research.ncl.ac.uk/romtels/resources/conferences/\(CL3\)](http://research.ncl.ac.uk/romtels/resources/conferences/(CL3)) .

Translingvismul ca practică emancipatoare

Constatările noastre includ, de asemenea, concluzia că utilizarea translingvismului în colaborare cu comunitățile în cadrul unei abordări a cunoștințelor lingvistice din perspectiva demnității este emancipatoare.

Elevii pot acum să valorifice în scopul învățării toate și oricare dintre resursele semiotice de care dispun și, procedând astfel, sunt identificați de profesorii și colegii lor ca plurilingvi. Acest lucru, la rândul său, le poate influența înțelegerea propriei

persoane ca elevi cu capacitate deosebită de învățare și mândria cu privire la toate limbile lor. O ocazie deosebită de a vedea acest lucru în practică este colecția de materiale video din categoria „translingvism și răspuns emoțional” la: <http://research.ncl.ac.uk/romtels/resources/video/> .

Grupuri de elevi de clasa a II-a cu mai multe limbi, inclusiv 3 elevi romi din Slovacia, care si-au recunoscut limba

Părinții sunt priviți ca experți în translingvism de către părinții lor, de către profesori, cadre universitare și de ei înșiși.

Elevii și părinții privesc instituțiile precum școlile și muzeele drept spații în care limba lor este la fel de mult o limbă vie, actuală și respectabilă ca oricare alta: o limbă de care pot fi mândri și un spațiu care le aparține și lor.

Profesorii sunt liberi să utilizeze abordările pedagogice care sunt cele mai benefice pentru toți elevii din clasă.

Artă de muzeu: o experiență de familie

6 | Principiile de practică

Următoarele principii sunt extrapolate din tot ce am învățat în desfășurarea proiectului ROMtels în Regatul Unit, Franța, Finlanda și România:

- Simplele sondaje lingvistice nu sunt întotdeauna exacte (sau sensibile)
- Găsiți un intermediar (ideal un membru al comunității rome sau care a lucrat cu o comunitate mulți ani) în care comunitatea are încredere; construiți relații reciproce și semnificative cu comunitatea cu ajutorul intermediarului. **TREBUIE SĂ REȚINEȚI CĂ ACEST LUCRU CERE TIMP** și, prin urmare, hotărâre
- Feriți-vă de oamenii care se prezintă ca „vorbind în numele unei comunități” – găsiți pe cineva la fața locului care chiar face acest lucru
- Odată ce vă întâlniți cu familiile, încercați o listă de cuvinte (sau un set de fotografii) pentru traducere. Pentru comunitățile rome, utilizați baza de date oferită de Manchester University și desfășurați procesul invers (a se vedea lista de pași propuși mai jos).
- Începeți cu o înțelegere a faptului că toți părinții doresc succesul copiilor lor, deși unii dintre ei ar putea avea nevoie de convingere în ceea ce privește formele instituționalizate de învățământ, precum școlile.
- Utilizați această premisă pentru a elimina temerile, specificând clar că sprijinul dumneavoastră are ca scop ajutarea copiilor lor.
- Este posibil ca mulți părinți să fi suferit foarte mult din cauza prejudecăților în țările de origine, iar astfel de prejudecăți sunt prezente în istoricul familiilor lor.
- Bazați-vă pe expertiza lingvistică a părinților ca fonduri de cunoștințe, privind aceste fonduri ca resurse valoroase pentru lucrările școlare cognitive: o abordare a cunoștințelor lingvistice din perspectiva demnității.
- Adoptați o abordare la nivelul întregii școli: toată lumea trebuie să participe, politici la nivel de școală în ansamblu, clase ale mamelor la alegerea acestora și zile cu evenimente speciale (însă în mod individual, acestea nu sunt suficiente și pot deveni doar simple promisiuni formale).
- Trebuie să aveți ca scop schimbarea relațiilor de putere în vederea dreptății sociale, dezvoltând „proces simbiotice” în care familiile sunt rugate să participe la dezvoltarea de resurse pedagogice de prestigiu pe care profesorii să le utilizeze în practica lor de zi cu zi.

Marta vorbind despre ce își dorește pentru copiii ei:
„să aibă o educație mai bună, să aibă un loc de muncă bun
și pur și simplu să trăiască o viață normală”.

Sperăm că aceste principii vă vor fi utile pentru conceperea propriilor dumneavoastră moduri de a facilita abordarea cunoștințelor lingvistice din perspectiva demnității.

Spuneți-ne părerea dumneavoastră pe pagina de contact a site-ului nostru
<http://research.ncl.ac.uk/romtels/contact/>

Bibliografie

García, O. (2009). *Bilingual education in the 21st century: Global perspectives*. Malden, MA: Blackwell.

Moll, L., Amanti, C., Neff, D. and Gonzalez, N. (1992). Funds of knowledge for teaching: Using a qualitative approach to connect homes and classrooms. *Theory Into Practice*, 31(2), pp. 132-141.

Schools Week, March 2017

Skutnabb-Kangas, T. (2000) *Linguistic Genocide in Education – or Worldwide Diversity and Human Rights?* Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Skutnabb-Kangas, T. (2006) “Language Policy and Linguistic Human Rights”. In T. Ricento (ed.) *An Introduction to Language Policy. Theory and Method*. Malden, MA: Blackwell, pp. 273-291.

Yosso, T.J. (2005) Whose culture has capital? A critical race theory discussion of community cultural wealth, *Race Ethnicity and Education*, 8(1), pp. 69-91.

Școlile și comunitățile bilingve și plurilingve lucrează împreună: o abordare a cunoștințelor lingvistice din perspectiva demnității

GHID PENTRU PROFESORI

Roma Translanguaging Enquiry Learning Space

WRITTEN BY:

Smith, H., Robertson, L. Auger, N., Azaoui, B., Dervin, D., Gal, N., Layne, H. and L. Wysocki
(on behalf of the ROMtels team), 2017